

Etiske retningslinjer for veiledere ved VID vitenskapelige høyskole

Godkjent av rektor 13.10.2016

Innledning

Etiske retningslinjer for veiledning ved VID vitenskapelige høyskole skal gjelde for faglig veileder og studenter på bachelor, master og ph.d.-program (heretter kalt studenter). Retningslinjene er primært rettet mot individuell veiledning.

VID forventer at den enkelte veileder utøver sin virksomhet på en profesjonell, menneskelig og etisk høyverdig måte.

VID har det overordnede ansvar for at studenter får veiledning av høy kvalitet. Samtidig er det fakultetenes og den enkelte veileders ansvar å forvalte og utøve denne veiledningen. Ledelsen på alle nivå har et særlig ansvar dersom det skjer noe uønsket i veiledningsrelasjonen og ledelsen blir gjort kjent med dette.

Veiledningen skal på best mulig måte tilfredsstillende faglige så vel som personlige hensyn for den enkelte.

Det forventes at studenten bidrar til at veiledningen fungerer optimalt, se også veiledningsavtaler mellom student og veileder.

Det følger et appendiks med kommentarer til de enkelte retningslinjene.

I. VID og veileders forpliktelser overfor studentene

- A. VID har ansvar for å kvalitetssikre veiledningen gjennom opplæring og/eller bevisstgjøring om det å veilede.
- B. Veileder må utvise respekt for veiledning som kompetansefelt. Det innebærer respekt overfor de særegne utfordringene som veiledning representerer, og en forpliktelse til å utvikle sin egen kompetanse på dette feltet.

- C. Veileder må søke å være en god rollemodell for sine studenter.
- D. Veileder bør sette av tid i veiledningen til å drøfte hvordan arbeidet skal legges opp. Arbeidsformen bør evalueres underveis og justeres i tråd med resultatene av evalueringen.

II. Respekt for studentens personlige og faglige integritet

- A. Veileder må utvise respekt for studentens personlige og faglige integritet og avstå fra enhver handling eller uttalelse som kan innebære angrep på hans/hennes verdighet.
- B. Veileder må arbeide systematisk med holdninger og språkbruk som samsvarer med studentens krav på respekt og personlig integritet, og innta et reflektert forhold til kjønn, etnisk tilhørighet, livssyn, seksuell legning, livssituasjon o.l.
- C. Veileder må ikke komme med bemerkninger eller opptre på måter som kan virke krenkende og seksuelt utfordrende for studenten.
- D. Veileder må være åpen for reaksjoner fra studenter som påpeker usakligheter, uheldig språkbruk eller utilbørlig atferd, og legge vekt på å rette opp det som måtte være uheldig.

III. Asymmetri i veiledningsrelasjonen

Veileder må være bevisst den asymmetri som eksisterer i veiledningsrelasjonen. Faglig kunnskap og autoritet skal ikke utnyttes til å vinne faglige/personlige fordeler på bekostning av andre eller utnyttes til å krenke eller undertrykke andre.

IV. Doble relasjoner

Veileder må sørge for å holde en profesjonell avstand til studenten og har et særskilt ansvar for ikke å innlede relasjoner som setter studenten i en sårbar situasjon. Doble relasjoner i veilederforholdet som er av slik art, skal ikke forekomme. Ved tvil om habilitet eller fare for doble relasjoner, skal veileder drøfte dette med nærmeste leder.

V. Tillit og fortrolighet

- A. Veileder må ikke prioritere sine egne behov i veiledningen, f.eks. ved å betro seg om sine egne faglige eller personlige problemer med mindre det har betydning for studentens arbeid.
- B. Veileder bør være åpen og lydhør med hensyn til personlige forhold hos studenten av betydning for oppgave/avhandlingsarbeidet.
- C. Veileder bør utvise stor forsiktighet og diskresjon i omtale av kolleger i veiledningen.

VI. Faglig redelighet

Dersom veileder ønsker å anvende studentens datamateriale eller forskningsresultater i egne publikasjoner eller forskning, må veileder sørge for å innhente tillatelse fra studenten på forhånd. Veileder må følge den skikk og bruk som gjelder for kildehenvisninger og kreditering av andres bidrag i sitt fag, dersom materialet tas i bruk.

VII. Gaver og honorarer

Veileder skal ikke motta noen form for honorar for veiledning utover det som er avtalt med høgskolen. Veileder må vurdere nøye de konsekvenser det kan få dersom han/hun mottar gaver eller andre ytelser fra studenten.

VIII. Involvering av tredjepart ved konflikter

Dersom veileder eller student finner en veiledningsrelasjon så vanskelig at et videre samarbeid virker umulig, bør veileder eller student involvere en tredjeperson i avklaringen av hvorvidt veiledningsforholdet bør opphøre eller reforhandles (for doktorgradsstudenter, se Avtale ved opptak til organisert doktorgradsutdanning i VID. Ansvarlige er senterleder og prorektor for forskning.)

IX. Informasjon til kandidater

VID har ansvar for å informere veileder og kandidat om innholdet i de etiske retningslinjene for veiledere når et veiledningsforhold etableres. Se også veiledningsavtaler mellom student og veileder.

Appendiks

I kommentarene som følger, gis presiseringer og eksempler til de enkelte retningslinjene. Det gjøres oppmerksom på at kommentarene ikke er uttømmende. Kommentarene er inndelt på samme måte som retningslinjene. De enkelte bokstavavsnittene korresponderer med tilsvarende avsnitt i retningslinjene.

I. VIDs og veileders forpliktelser overfor studentene

- A. For å øke kompetansen på veiledningen, er det nødvendig å skape større offentlighet og åpenhet rundt denne virksomheten. VID bør f.eks. arrangere regelmessige seminarer der faglig-pedagogiske og etiske problemstillinger knyttet til veiledningen, tas opp til drøfting.
- B. Å utvise respekt for veiledning som kompetansefelt innebærer at veileder kontinuerlig tilegner seg kunnskap, ferdigheter og kvalifikasjoner for å kunne ivareta sine plikter som faglig støtte i studentens arbeid på best mulig måte. Å være en god faglig støtte betyr også å være grundig forberedt, møte opp til avtalt tid og unngå avbrytelser og forstyrrelser i veiledningstimene.
- C. Det er like viktig at veileder er bevisst sin funksjon som rollemodell for studentene, som at det kontrolleres at studenter også lever opp til de standarder som forskere er forpliktet av. En veiledningsrelasjon er en yrkesrelasjon som fungerer best når samarbeidet mellom de to er avtalt dem imellom. Gjennom hele veiledningsprosessen bør veileder ta initiativ til en åpen samtale om hvordan veiledningen skal legges opp og gjennomføres, slik at arbeidet i størst mulig grad forstås på samme måte av de to partene og er en rimelig avveining av eventuelt motstridende interesser og behov. Se også veiledningsavtaler mellom student og veileder.

II. Respekt for studentens personlige og faglige integritet

- A. Samarbeidet med studenten skal bygge på omtanke, respekt og gjensidig tillit og være på en måte som sikrer hans/hennes rett til selvbestemmelse.
- B. Det er viktig å være kontinuerlig oppmerksom på underliggende holdninger og vanemessige forestillinger som indirekte uttrykkes gjennom språkbruk. Veileder må sørge for å unngå atferd som kan virke ekskluderende, sårende og krenkende for enkeltmennesker og grupper, og som står i motstrid til høgskolens ønske om åpenhet, fordomsfrihet og saklighet. Enhver useriøs bemerkning om kandidatens personlige, fysiske eller kjønnsmessige framtoning som sårer, er uakseptabel, selv om det er ment uskyldig, vennlig og/eller humoristisk.
- C. Krenkende bemerkninger må vurderes ut fra mottakers oppfatning av disse. Dette kan være ord eller handlinger av erotisk/seksuell art, som fører til at den som utsettes for dette, føler seg krenket, redd eller ille til mote. Det kan dreie seg om tilsynelatende spøkefulle hint eller gester, kommentarer om kropp eller privatliv, fortrolig/intim eller seksuell berøring eller forslag om eller krav om seksuelle tjenester, eventuelt knyttet til trussel om straff eller løfte om belønning.
Se også VIDs *Retningslinjer ved uønsket og/ eller plagsom seksuell oppmerksomhet*.
- D. Veileder bør invitere kandidatene til å si fra om eventuelle negative reaksjoner på hans/hennes språkbruk eller atferd, direkte i situasjonen eller senere ved en passende anledning.

III. Asymmetri i veiledningsrelasjonen

Veiledning er basert på formell, faglig og personlig autoritet, og ingen parter er tjent med at asymmetrien i veiledningsrelasjonen blir forsøkt visket ut. Samtidig gir autoriteten makt, og den enkelte veileder må derfor utvise stor forsiktighet med ikke å misbruke denne.

IV. Doble relasjoner

- A. Med doble relasjoner menes at veileder inngår i minst én annen rolle ved siden av den profesjonelle. Et eksempel på slike relasjoner er at veileder ved siden av den profesjonelle rollen har et kjærlighets/slektskapsforhold til studenten. Det kan også forekomme tilfeller der veileder har et økonomisk interesseforhold til studenten.
- B. Av ovennevnte eksempler er det spesielt i de relasjoner hvor veileder og student har utviklet et kjærlighetsforhold, særskilte problemer kan oppstå. Kjærlighetsforhold mellom veileder og student skal ikke forekomme. I en slik situasjon skal veilederforholdet brytes.
- C. I kjølvannet av doble relasjoner kan det oppstå et habilitetsproblem ved bedømming av studentens arbeid. Det er ikke bare studentens integritet som skal beskyttes. Ingen skal kunne reise tvil om grensene mellom det private og det yrkesmessige, ei heller om veilederes upartiskhet og uhildethet.

V. Tillit og fortrolighet

- A. Veileder må betrakte seg som innehaver av en profesjonell rolle og forholdet til studenten som en profesjonell relasjon. Dette betyr at veileder må bestrebe seg på å skille mellom eventuelle private interesser og det som er det profesjonelle fokus i en veiledningsrelasjon.
- B. Et oppgave/avhandlingsarbeid kan i perioder være psykisk krevende for studenten. Mange kommer til et punkt der de mister motet og får lyst til å gi opp. Veileder bør være oppmerksom på slike signaler hos studenten og ta dem opp til drøfting. Støtte og oppmuntring fra veileder er som regel verdifullt. Slike samtaler bør likevel ikke i vesentlig grad gå utover den tid som er satt av til faglig diskusjon. Dersom veileder vurderer at studenten trenger hjelp på grunn av problemer i privatlivet, bør veileder som hovedregel oppfordre studenten til å oppsøke aktuelle hjelpeinstanser. Det er en selvfølge at fortrolige opplysninger som eventuelt har fremkommet under veiledningen fra studentens, ikke viderefremmes til utenforstående.
- C. Veileder har et særlig ansvar for å være varsom med åpenhet om interne kollegiale forhold. Veileder kan ikke uten videre regne med at studenten utviser den samme påpasselighet i omgang med fortrolig informasjon som en veileder er forpliktet av.

VI. Faglig redelighet

Faglig redelighet må etterleves i like høy grad overfor studenten som overfor andre forskerkolleger. Det bør være åpne og klare linjer mellom veileder og student når det gjelder veileders bruk av studentens datamateriale eller forskningsresultater og hvilken henvisningspraksis som gjelder for upubliserte og publiserte bachelor- og masteroppgaver og doktorgradsavhandlinger.

VII. Gaver og honorarer

Veiledning er en del av ansattes arbeidsplikt ved høgskolen. I enkelte tilfeller vil andre finansieringskilder være inne i bildet. I slike tilfeller skal det være klare avtaler om honorering av veiledning med VID slik at det ikke kan reises tvil om berettigelse av honorering og/eller upartiskhet. Hvis studenten ønsker å gi uttrykk for vennskapelighet eller takknemlighet for god veiledning med gave(r) til veileder i løpet av veiledningsperioden, bør veileder vurdere om det kan ha uheldige virkninger dersom gaven aksepteres.

VIII. Involvering av tredjepart ved konflikter

Begge parter i et veiledningsforhold bør være innstilt på å gjennomføre samarbeidet tross vansker som måtte oppstå og ta ansvar for at samarbeidet skal fungere. Å kontakte en tredjeperson som kan bistå partene i å rydde opp i eventuelle konflikter og få til en enighet om form og innhold på det videre samarbeidet, kan ha avgjørende effekt. En konfliktmegling kan hindre at veilederforholdet bryter sammen med de eventuelle problematiske følger det kan få. I de tilfellene der slike anstrengelser ikke lykkes eller partene i utgangspunktet er enige om å bryte veilederforholdet, bør det være udramatiske prosedyrer for avbrytelse/skifte av veileder.

IX. Informasjon til studenter

Det er i studentens så vel som i veilederforholdets interesse at studenten sikres kjennskap til retningslinjene. VID har derfor ansvar for at retningslinjene gjøres kjent for veiledere og studenter.

Til grunn for disse etiske retningslinjene ved VID vitenskapelige høgskole, ligger Etiske retningslinjer for veiledere ved Universitetet i Oslo, vedtatt av det Akademiske kollegium 10. juni 1997.